ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА
ДИМИТЪР КАМЕНОВ МЛАДЕНОВ,
УТВЪРДЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО ПРИ БАН № РД-09-118/13.12.2018г.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д. ю. н. Борис Владимиров Велчев
за дисертационен труд „Участие на съдебни заседатели в наказателното производство“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор по право“
научна област: „Социални, стопански и правни науки”
професионално направление: 3.6. Право
име на дисертанта: Димитър Каменов Младенов
научна организация: Институт за държавата и правото при БАН
секция „Наказателноправни науки“

1. Данни за дисертанта

Д.Младенов е роден на 17.07.1974г. в гр. София в семейство на юристи. Завършил е през 1993г. Английската езикова гимназия-гр. София, с общ успех: отл.5.89. През 1999г. дисертантът е завършил ЮФ на СУ „ св. Климент Охридски“ със среден успех: отл.5.78 и среден успех от държавните изпити: мн.добър 5.00. През 1999г. Д.Младенов е отбил редовната си военна служба, като завършил ШЗО при ВВУАПВО „П. Волов“-гр. Шумен с военно-специална подготовка: военен юрист, със среден успех на изпитите мн.добър 5.25 и на държавния изпит отл.6.00. В периода 2000г.-2001г. дисертантът е бил научен сътрудник трета степен по търговско право в ИДП-БАН, секция гражданскоправни науки, с предмет на проучване: общите условия при договорите. През 2001г. Д.Младенов е издържал успешно държавния

теоретико-практичен изпит за получаване на юридическа правоспособност. В периода 2001г. до момента дисертантът работи в Прокуратурата на РБ, като прокурор, както следва: мл. прокурор в ОП-Сливен, прокурор в РП-Сливен, СРП и СГП, с ранг: „прокурор във ВКП и ВАП“.

Д.Младенов е бил участник в групата на бившия холандски главен прокурор г-н Дато Стейнхаус за реформи в Прокуратурата на Република България (2006г.-2008г.), като е разработил един от алгоритмите (по аналог на системата „Поларис“) за справедливо и еднакво за цялата страна определяне на наказанията, които прокурорът иска от съда или прилага при сключване на споразумение.

Д.Младенов е преминал успешно следните международни специализации: Организация на правосъдието (Кралство Нидерландия, 2006г. и 2008г.); Борба с трафика на хора (Полша,2013г.); Европейско данъчно право (Германия 2013г.) Борба с фалшифициране на еврото (Черна гора,2014г. и Италия, 2016г.) Международна правна помощ (Унгария, 2015г.); Кибер-разследване (Кралство Испания, 2018г.)

2.Данни за докторантурата

От 01.01.2015г. Д.Младенов е задочен докторант в ИДП-БАН, секция НПН, с тема на дисертацията: „Участие на съдебни заседатели в наказателното производство“ и научен ръководител: проф. д-р Г. Маринова. По темата на дисертацията са издадени 3 статии и една под печат. Вън от темата на дисертацията Д.Младенов има 2 публикувани статии. По темата на дисертацията са изнесени 6 доклада на различни научни конференции. Успешно са положени изпитите от докторантския минимум. Изпълнени са всички изисквания на учебния план и са събрани 478 кредита по време на обучението (при нужни за отчисляване с право на защита на 250 кредита).

Докторантът е отчислен с право на защита със заповед № РД-09-117/13.12.2018г. на директора на Института за държавата и правото при Българската академия на науките.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертацията е в обем от 363 страници и е оригинален авторски труд на дисертанта. В структурно отношение тя е разделена на увод, четири глави и заключение.

Първата глава е посветена на историческото развитие на института на съдебните заседатели.

Авторът разглежда „народния елемент“ в правораздаването в древността – Египет, Гърция и Рим. Особено внимание е отделено на възникването и развитието на системата на журито в Англия и Русия. Анализирана е и шофенската система. Във втората част на главата авторът прави исторически преглед на системата на съдебните заседатели в българската правна система.

Втората глава е посветена на журито. На практика е разгледана системата на журито в САЩ.

В третата глава авторът разглежда правната уредба на института на съдебните заседатели в България. Институтът е разгледан обстойно във всичките му аспекти – като принцип на наказателния процес и като нормативна уредба.

Четвъртата глава е посветена на „психологически, организационни, и социални аспекти на работата на съдебните заседатели“.

Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд. Той се състои от две части – обща характеристика на дисертацията, съдържаща и справка за приносите, и кратко представяне на труда. Посочени са и други публикации на автора по темата на дисертацията.

При изготвянето на дисертацията „Участие на съдебни заседатели в наказателното производство“ до публичната й защита няма допуснати нарушения.

За написването на дисертационния труд е използвана изключително богата научна литература на български и чужди езици, която обхваща 208 публикации. От тях на кирилица: 144 и на латиница: 64. Броят на бележките под линия е 637. Цитиранията са коректни и посочени под линия в съответствие с научните стандарти.

4. Научни приноси и критични бележки

Справката за приносите, изготвена от автора, до голяма степен посочва основните научни достижения на труда. По някои от тях може да има повече от едно мнение или дори спор, но като цяло те са напълно достатъчни за един успешно защитим дисертационен труд.

Заглавието на дисертационния труд за мен не оставя съмнение, че става дума за участието на съдебни заседатели в българския наказателен процес. Същевременно, на места авторът се е отклонил от това разбиране, подлагайки на анализ форми на участие на съдебни заседатели в чуждестранни правни системи. Разбира се, настоящото научно съчинение се нуждае от сравнителноправно изследване, но на места то е някак самоцелно и надхвърля идеята да даде сравнителноправен контекст за анализ на въпроси на вътрешното право. Не може да се отрече, обаче, и че авторът е избрал „обтекаемо“ заглавие, което формално позволява и по-широк обхват на изследването.

Структурата на труда може да предизвика дискусия, но все пак позволява да бъдат откроени научните изводи на автора. Неоправданото на

места многословие по второстепенни проблеми крие риска важни изводи да „потънат“ в изложението. Изобщо, при подготовката на труда за издаване, което убедено препоръчвам, ми се струва добре той да претърпи редакция, която частично да съкрати текста. Биха могли да бъдат изцяло или отчасти преосмислени втората и четвъртата глава.

Бих препоръчал и известна преработка на увода. Така например, първите 16 страници от сегашния ми се струват някак встрани от темата. Ако уводът се концентрира около научните задачи, поставени от автора по темата, това би било по-добре.

Първата глава е структурирана логично, анализът е изчерпателен и убедителен. Авторът показва широка историческа култура. Това му е позволило да направи и някои интересни изводи, като например този на с. 75 за съдебната реформа по време на управлението на БЗНС. Странно впечатление прави разделът „изводи и препоръки“ на с. 68, който е изолиран опит за някакво междинно обобщение. В края на главата са посочени убедително защитени констатации – за липсата на обществена подкрепа за института на съдебните заседатели, за необходимостта от тяхната политическа безпристрастност, за това, че изборът им е редно да бъде свързан с общините и др.

Втората глава може да породи известни възражения с оглед на основната тема на дисертацията. На моменти изложението ми се струва по-разточително от очакваното. Авторът в детайли разкрива института на журито в правната система на САЩ и макар че го прави увлекателно, това създава впечатление, че голяма част от дисертацията не е посветена на българското право. Въпреки това, професионалната ерудиция на автора е

позволила да бъдат направени интересни изводи, посветени на чужди правни системи – напр. за причините за отмирането на „голямото жури“ /с. 89 и сл./, анализът за причините за малкия брой дела с жури в САЩ /сл.98 и сл./, както и частта посветена на „анулирането на закона“ /с. 144-160/.

Съвсем очаквано, основните приносни моменти са в третата глава на дисертационния труд. Без претенция за изчерпателност, бих могъл да посоча следните убедително защитени научни изводи с приносен характер:

- Институтът на съдебните заседатели е проявление на принципа на народния суверенитет /чл. 1, ал. 2 от Конституцията/ и представлява участие на народа в упражняването на съдебната власт /с. 165/
- Необходимостта съдебните заседатели да имат конституционно определен имунитет, идентичен с този на съдиите /с. 166/
- Анализът на „народното участие“ в съдебната власт /с. 169 и сл./, включващо произнасянето на присъдата в името на народа, обстоятелството, че то легитимира и хуманизира съда и ограничава професионалната рутина
- Анализът на необходимостта делата със съдебни заседатели да бъдат законодателно определени не механично, а с оглед на необходимостта да се открият силните страни на този институт /с. 177/
- Предложението съдебни заседатели да участват в производството по одобряване на споразумение /с. 178/ и в някои случаи в досъдебното производство /с. 179/
- Необходимостта всички въпроси, свързани със съдебните заседатели да бъдат уредени в закон, а не в подзаконов акт, за да не се влиза в противоречие с Конституцията /с. 181/

- Необходимостта от проверка за поставянето под запрещение на кандидатите за съдебни заседатели /с. 187/
- Необходимостта кандидатите за съдебни заседатели да не са осъждани и за непредпазливи престъпления /с. 188-189/
- Съмнението в независимостта на военните съдебни заседатели *de lege lata* и предложението те да могат да бъдат и военнослужещи от резерва /с.192 и сл./
- Критиката на действащата уредба за избирането на съдебни заседатели от събрания на съдии, което поставя въпроса чии представители са те – на народа или на съдиите, които са ги избрали /с. 204/
- Необходимостта от сближаването на статута на съдиите и съдебните заседатели и по отношение на задължителното застраховане /с. 234/
- Въпросът с функционалния имунитет на съдебните заседатели /с. 234/
- Необходимостта на съдебните заседатели да се забрани членството в политически партии, по аналогия със съдиите /с. 242/

В тази глава бих искал да посоча и две критични бележки.

Спорно ми се струва предложението на с. 275 и сл. за специализация на съдебните заседатели, които да бъдат полезни не с гражданско участие, а с професионална компетентност /напр. медици по дела за лекарска небрежност/. Подобна идея е твърде противоречива сама по себе си, а и не е в съответствие с принципната позиция на автора за смисъла от института на съдебните заседатели.

Струва ми се, че авторът основателно поставя въпроса за правомощията на въззивната инстанция да отменя актове, постановени с

участието на съдебни заседатели, но някак „бяга“ от окончателен извод и позиция по този въпрос /с. 283/.

Дисертационният труд ще спечели, ако четвъртата глава бъде преработена преди издаването на труда или дори бъде „слята“ с предходната глава. В нея има ценни и стойностни изводи /напр. за обучението на съдебните заседатели по оригинална авторова методика – с. 295/, но други изводи се нуждаят от допълнителна аргументация, за да придобият необходимата убедителност /напр. изводът, че съдебните заседатели имат право на стачка, защото са част от съда, но не са част от съдебните органи – с. 303/. Оригинален е подходът въпросът със съдебните заседатели да бъде разгледан от психологическа гледна точка, но например идеята за анализа на мотивацията на съдебните заседатели не може да се основава на едно единствено социологическо проучване. Неясна е добавената стойност на разсъжденията за отношенията между съдебните заседатели и страните по делото /с.311/, анализът на демографските въпроси, свързани със съдебните заседатели /където всъщност има изнесени данни, но твърде малко коментар – с. 317/, неразвитата по същество материя за някакво народопсихологическо изследване на съдебните заседатели /с. 321/.

Заключението също е нестандартно.

То съдържа многословни аргументи за и против системата на журито, които е някак встрани от темата на дисертационния труд и смесва въпросите за журито и за участието на съдебни заседатели.

Сравнението „жури – шофени“ е абстрактно е не ми се струва свързано с темата на дисертацията.

На фона на задълбоченото представяне на системата на журито в САЩ, очаквах авторът по- подробно да обсъди възможността от въвеждането му у нас.

Може да се спори за предложението да бъде възприета системата на „голямото жури“ у нас и дали реализирането на подобна идея не би противоречала на монопола на прокуратурата в обвинителната функция /чл. 127 КРБ/. Самата идея е твърде интересна и значима, за да бъде представена по този начин – съвсем лаконично и направо в заключението.

Спорна е и иначе декларираната, но неразвита идея за промяна в Конституцията, отчитаща върховенството на „народния елемент“ /с. 343/.

Изобщо, ако в заключението авторът просто систематизира иначе убедителните си предложения за промени в законодателството, това според мен ще подобри труда.

Изложените критични бележки и препоръки не омаловажават научната стойност на дисертационния труд. Направените от автора изводи, преди всичко в третата глава, съдържат достатъчни научни приноси за една дисертация.

5. Публикации по темата

1. Липсата на независимост на съдебните заседатели в Наказателното производство. Сб. Научни трудове на ИДП-БАН, том.13, София: ИДП-БАН, 2015г.,стр.186-194,ISBN 1314-6495.
2. Съдебни заседатели. Правна мисъл бр.2/2016г.,стр.70-86, ISBN 1310-7348.

3. Участието на съдебни заседатели в наказателното производство според ЗУС. Сборник доклади Наказателното правораздаване-традиции и перспективи. София: УИ “ Св. Климент Охридски“, 2018, стр.438-449, ISBN 978-954-07-4405-6.
4. Анулиране на наказателния закон от журито на съдебните заседатели. Сб. Научни трудове на ИДП-БАН, доклади от Осмата национална конференция на докторантите в областта на правните науки, под печат.

6. Заключение

Дисертационният труд „Участие на съдебни заседатели в наказателното производство“ съдържа теоретични обобщения и решения на големи научни и приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения на наказателнопроцесуалната теория и представляват значителен и оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Дисертационният труд показва, че дисертантът Димитър Младенов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на наказателнопроцесуалното право, като демонстрира качества и умения за самостоятелни научни изследвания. Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор по право” на колегата Димитър Младенов.

……. 2019 г. проф. д.ю.н. Борис Велчев